

LBRIS

We know
books

ADRIENNE VON SPEYR

R Lumea
Rugăciunii

Prefață de Hans Urs von Balthasar
Traducerea din limba germană
Pr. Liviu Narcis Mătieș

Galaxia Gutenberg
2026

are rădăcina ultimă în Dumnezeu însuși, în schimbul său de viață treimic. Rugăciunea creștină este - dincolo de toate motivele și constrângerile pur creaturale - participare la o viață și o rugăciune intra-divină, așa cum a fost revelată, reprezentată și împlinită în lume și a fost oferită spre co-împlinire de Isus Cristos, Domnul nostru. Deoarece aceasta este ideea centrală a operei, secțiunea care se ocupă în mod explicit și cel mai detaliat cu fundamentarea trinitară a rugăciunii a fost plasată la început, în ciuda oricăror contra-argumente. Cititorii care au puține înclinații să urmărească raționamente teologice mai dificile ar face cel mai bine ca, după introducere, să sară peste această secțiune, precum și peste cea despre rugăciunea lui Cristos, și să înceapă, de exemplu, cu capitolul, de sine stătător și încheiat (creat pentru o ocazie specială), despre rugăciunea Mariei sau cu cel despre devenirea rugăciunii în om. Ei vor da și mai târziu peste raționamente trinitare și cristologice înrudite - deoarece acestea aparțin esenței celei mai intime a operei - dar din aceste locuri vor găsi un acces mai ușor la primele capitole, care, într-un anumit sens, ar putea fi și capitolele de încheiere ale cărții.

În ciuda abundenței temelor abordate, cartea nu intenționează să ofere o doctrină completă a rugăciunii. Cu alte domenii ale acestei doctrine, cum ar fi întrebările despre acțiune și contemplație, despre esența și metodologia rugăciunii contemplative, despre rugăciunea de credință și rugăciunea mistică, despre formele individuale de rugăciune ale sfinților individuali, autoarea s-a ocupat detaliat, fie în cărțile deja existente, fie în lucrări ce urmează a fi publicate ulterior, astfel încât o evaluare finală a vederilor sale nu este posibilă deocamdată. Dar cele oferite sunt suficient de bogate pentru a reaprinde o viață autentică de rugăciune în Biserică și totodată pentru a stimula puternic doctrina teologică despre rugăciune.

Epifania Domnului, 1951
Hans Urs von Balthasar

I. INTRODUCERE

Despre esența rugăciunii

Nu există o definiție propriu-zisă pentru rugăciune, căci ea este o viață plină de taină cu Dumnezeu, o participare la centrul ființei sale, la iubirea sa divină, treimică. E drept că formele cele mai îndepărtate de centru sunt, în individualitatea lor, și cele mai clar conturate, astfel încât sunt relativ accesibile unei descrieri și delimitări. Dar, pentru a cunoaște adevărata esență a rugăciunii, ar trebui să se pornească de la acea rugăciune în care omul este cel mai desăvârșit unit cu Dumnezeu, de la contemplația deplină, în care el este perfect adaptat voinței lui Dumnezeu prin Dumnezeu însuși, în care Dumnezeu însuși îl așază în starea în care îl dorește și în care el a devenit o oglindă neumbrită a voinței divine, un răspuns clar la revelația sa. Cuvântul lui Dumnezeu a devenit aici atât de puternic, încât nu mai are nevoie de alte cuvinte pentru a-l exprima. Dumnezeu arată, iar omul nu mai trebuie să transfere cele arătate în imagini străine, ci se absoarbe în a fi ceea ce este al lui Dumnezeu. Precum un copil care se joacă și este complet absorbit în jocul său, trebuie, atunci când trebuie să explice jocul unui neinițiat, să construiască mai întâi un pod din lumea sa spre exterior: la fel și rugătorul desăvârșit, dacă trebuie să le explice altora ceea ce face.

*

În esență, orice conversație cu Dumnezeu^o este o stânjeneală, un substitut pentru o înțelegere mult mai

profundă. Dacă n-am fi păcătuit, ar fi de la sine înțeles că îl iubim pe Dumnezeu și că răspundem chemării sale. Și Dumnezeu nu-i pune lui Adam întrebări în paradis; Adam trăiește pur și simplu înaintea feței sale, în credință și în fericire, iar tot ceea ce face corespunde intențiilor lui Dumnezeu. Dumnezeu îi spune: „Stăpânește...!"; despre un răspuns al lui Adam nu se raportează nimic. Este de la sine înțeles că el înțelege și împlinește cuvintele lui Dumnezeu. Nu-i trece prin cap să întrebe: „O, Doamne, cum este posibil să stăpânesc peste animale, cum să fac asta?” O întrebare a lui Dumnezeu către om există doar după căderea în păcat: „Adame, unde ești?” Abia acum începe dialogul, ca între două subiecte îndepărtate unul de celălalt, și, odată cu el, ceea ce numim noi astăzi rugăciune. Ceva ce are la bază, undeva, conștiința vinovată, care trage cele mai bune consecințe rămase dintr-un fapt nefericit, care urmărește reapropierea celor îndepărtați de Dumnezeu. Astfel, Fiul, în „Tatăl nostru”, ține cont de păcat. Dacă n-ar exista păcatul, n-ar trebui să spunem: „sfințească-se numele tău”, căci numele lui Dumnezeu ar fi mereu sfințit; n-ar trebui să spunem: „vie împărăția ta”, căci împărăția sa ar fi prezentă; sau: „facă-se voia ta, precum în cer, așa și pe pământ”, căci voința lui Dumnezeu ar fi împlinită fără deosebire în cer ca și pe pământ. O cerere pentru pâinea cea de toate zilele ar fi de prisos, deoarece ar fi fără îndoială la dispoziție ceea ce Dumnezeu a creat pentru om chiar înainte de om. Iar cererile următoare oricum nu ar fi luate în considerare.

În rugăciune, Dumnezeu îi oferă omului posibilitatea de a se *apropia* din nou de el. Majoritatea oamenilor trăiesc atât de departe de Dumnezeu, încât prima sarcină a

rugăciunii trebuie să fie aceea de a-i face conștienți de distanța lor. Ei ar trebui să recunoască în lumina rugăciunii ce a însemnat viața lor de până acum, ce îi datorează lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul, dar pentru care nu i-au mulțumit; ei ar trebui să caute, în pocăința care deschide inima, să traverseze prăpastia care îi separă de Dumnezeu, să-și înceapă rugăciunea oprindu-se din mișcarea lor de îndepărtare de Dumnezeu și întorcându-se la el. Rugăciunea este, în primul rând, *convertire*.

Dar poate că ei nici nu mai știu ce este rugăciunea; și astfel își încep rugăciunea ca și cum ar fi lucrul cel mai de la sine înțeles din lume, lucrul de necontestat, că Dumnezeu este gata să-i asculte, să le răspundă, să le îndeplinească dorințele. Sau bănuiesc ceva din înstrăinarea lor; dar încearcă să n-o aducă prea puternic în minte, să n-o lase să devină reală în rugăciunea lor. Se prezintă înaintea lui Dumnezeu așa cum sunt și îi lasă lui Dumnezeu sarcina de a uita de înstrăinare împreună cu ei. Dar rugăciunea nu poate fi clădită pe un neadevăr. Orice credincios care încearcă să trăiască din credința sa va încerca, cel puțin o dată pe zi, să-și pună înaintea ochilor păcatul și înstrăinarea, pentru a se scuza înaintea lui Dumnezeu și a-i cere iertare. Nu trebuie să facă din această recunoaștere conținutul rugăciunii sale; nici măcar nu ar trebui, căci altfel i-ar rămâne prea puțin timp pentru adevărata apropiere, adorație și mulțumire. Dar el nu poate îndrăzni această apropiere decât în înțelegerea distanței sale, în pocăința pentru vina sa, în smerenia fiului risipitor care simte orice har pe care i-l arată Tatăl ca pe cel mai nemeritat dar. Dacă durerea pentru distanța sa îi arde în suflet, abia atunci poate arde cu adevărat în el focul divin al harului.

Și, în timp ce ne îndreptăm spre Dumnezeu și ne întoarcem acasă din înstrăinarea noastră, descoperim că intrăm în lumea existentă a rugăciunii, care este lumea lui Dumnezeu. Nu ne mai închipuim că rugăciunea este o activitate pe care o putem modela noi înșine după bunul plac, pe care o putem începe și întrerupe oricând dorim, o activitate umană alături de altele care nu trebuie să aibă nicio legătură cu ea. Înțelegem că am căzut din ceva care este în sine coerent și continuu, că rugăciunea, așa cum i-o oferă Dumnezeu credinciosului, ar fi trebuit să înceapă, de fapt, odată cu nașterea sa, pentru a se încheia la moartea sa. Reintrând în viața de rugăciune, omul trebuie să simtă cât de mult a neglijat această viață, într-un mod pe care nu-l poate repara el însuși. Căci nu-și poate reîncepe viața din ziua nașterii sale. Dar tocmai cu conștiința acestei neputințe deznădăjduite, Dumnezeu oferă, la convertire, posibilitatea autentică a unei renașteri, și avem voie să stăm înaintea lui Dumnezeu în fiecare zi a vieții noastre ca nou-născuți, încercând să-i rămânem credincioși până la sfârșitul nostru.

Rugăciunea, înțeleasă astfel, ar fi starea noastră permanentă înaintea lui Dumnezeu, faptul că nu suntem împiedicați în relația cu el, voința noastră de a-l asculta și de a-l urma, dincolo de toate obstacolele existente în noi. Așadar, o *disponibilitate* profundă, fundamentală, care formează temelia purtătoare a tuturor conversațiilor și actelor individuale de rugăciune. Această disponibilitate trebuie să ne însoțească pe tot parcursul zilei de lucru, pentru a se condensa la anumite ore în modul pe care obișnuim să-l numim rugăciune în sens restrâns: în acea stare în care nu mai este loc în noi pentru nimic altceva

decât pentru vocea lui Dumnezeu, pentru ascultarea noastră față de ea și pentru recunoașterea noastră.

În acest spațiu mai restrâns, își au locul *rugăciunile verbale*, care au un fel de rezumat în „Tatăl nostru”, pe care ni l-a învățat Fiul lui Dumnezeu, care este, așadar, expresia propriei sale atitudini de rugăciune înaintea Tatălui, a disponibilității sale perfecte de a-i sluji Tatălui. Ne străduim să rostim aceste cuvinte așa cum le-a intenționat Fiul, așa cum dorește el să le audă de la noi; știm că Dumnezeu Tatăl a auzit această rugăciune pentru prima dată din gura Fiului său și că, pe baza acestei ascultări, dorește acum s-o audă și s-o primească și de la noi, în har. Și înțelegem că aceste cuvinte conțin tot ceea ce Fiul ne recomandă să-i spunem Tatălui, dar că ele nu ne-ar fi venit niciodată în minte în această plenitudine și simplitate, ci poartă pecetea Fiului, și că Fiul ne pune la dispoziție pe Duhul său Sfânt, pentru a putea să le rostim totodată în atitudinea sa filială. Și când începem: „Tatăl Nostru”, ne amintim că el este atât Tatăl Fiului, cât și Tatăl nostru, că el primește cuvântul amândurora într-o singură unitate și ne străduim, așadar, să regăsim, în fiecare frază și în fiecare cerere, sensul pe care Fiul le-a dat, pentru a-l lăsa să devină viu în noi, astfel încât Dumnezeu să le asculte ca vii și noi, prin această viață, să găsim un nou acces la el. Căci cel care se roagă nu trebuie să fi găsit la început ceea ce caută, dimpotrivă, orice rugăciune este o căutare, iar în orice răspuns al lui Dumnezeu la o rugăciune se află mereu o nouă împlinire, o găsim. Împlinirea unei așteptări pe care noi poate nici n-o cunoșteam ca atare și pe care Dumnezeu a modelat-o din disponibilitatea noastră. În orice rugăciune adevărată se creează o nouă apropiere, prin care devenim alții.

Cine încearcă să îndeplinească rugăciunile verbale în spiritul Domnului, cine își ține acest spirit înaintea ochilor

în timp ce se roagă, va face descoperirea că fiecare cuvânt se află într-o anumită conexiune. Fiecare cerere din „Tatăl nostru” are o extindere amplă în restul evangheliei. Este înrudită cu alte cuvinte ale Domnului, devine de înțeles prin faptele sale, în cele din urmă este explicată prin întreaga Scriptură și întreaga revelație a lui Dumnezeu în general. Niciun cuvânt al Domnului nu stă izolat, fiecare este legat de celălalt. Aceste conexiuni devin vizibile tocmai în rugăciune. Fiecare cuvânt al Domnului (și faptele sale sunt, de asemenea, învățături și cuvinte) are puterea de a deschide celui ce se roagă noi conexiuni, de a-l introduce în tainele vieții pământești a Fiului și ale vieții sale veșnice în Tatăl. Cine recunoaște acest lucru va începe să cerceteze aceste conexiuni, și anume în același spirit în care a încercat să se roage cu cuvintele Domnului. Cercetarea sa va însemna o aprofundare și o prelungire a rugăciunii și va necesita, astfel, o ședere mai lungă în starea de rugăciune. Poate că nu are mult timp să se roage; atunci va lua cu el unul sau mai multe cuvinte din rugăciunea sa ca însoțire în ziua sa, va scoate din nou aceste cuvinte în momentele libere și le va pune din nou în legătură cu rugăciunea. Și cuvintele îl vor stimula să citească mai mult; îi va plăcea să zăbovească la cuvintele Domnului din evanghelie, îi va plăcea să citească din Sfânta Scriptură, pentru a fi introdus tot mai adânc în viața și în esența cuvintelor veșnice. Nu va pierde din vedere punctul de plecare, nu va cădea într-o cercetare lumească și curioasă, ci își va aminti că a pornit de la rugăciune și că doar atitudinea de rugăciune îi poate da adevărata lămurire asupra adâncimilor cuvântului lui Dumnezeu.

Și, învățând astfel să se raporteze la cuvântul lui Dumnezeu, păstrând cuvintele Domnului în sine și

neîndepărtându-se de ele, avându-le atât de aproape încât să le poată scoate oricând, va învăța să trăiască într-o *atitudine permanentă de rugăciune* și să nu mai iasă din rugăciune. Prin harul Domnului, va învăța să stea neîncetat înaintea Cuvântului, așa cum a stat Fiul înaintea Tatălui, într-o relație permanentă cu el, care de cele mai multe ori nu trebuie să se exprime în cuvinte, și într-o atenție constantă la ceea ce face și cere Tatăl. Din rugăciune se va dezvolta o atitudine de obediență. Și, când treptat rugăciunea devine o preocupare care domină viața, atunci toate evenimentele cotidiene sunt percepute într-o conexiune cu Dumnezeu, la început poate aproape inconștient: toate lucrurile devin indicatoare tainice spre Dumnezeu, conțin dovezi ale existenței sale și oferă căi de apropiere de el. Și această experiență îl va întări și mai mult pe rugător în a aspira la o atitudine neîntreruptă de rugăciune. Eul său se va raporta tot mai puțin la oameni și la lucruri ca la ceva individual, izolat, fără legătură, ci nu va mai putea fi scos din conexiunile rugăciunii. Contemplarea sa asupra lumii și judecățile sale se vor naște din atitudinea sa de rugăciune. Și, pe de altă parte, lucrurile nu-i vor mai părea străine și de neînțeles, ci drept lumea lui Dumnezeu, la care Dumnezeu îi dă neîncetat cheia în rugăciune.

Din toate acestea se dezvoltă *rugăciunea contemplativă*, cu timpul său anume de contemplare. Când i se revelează omului înțelegerea că în toate trebuie să se descopere o relație cu Dumnezeu, atunci înțelege, în același timp, dacă este credincios, că nu ajunge la viziunea corectă decât dacă privește și evaluează totul cu ochii și în atitudinea Fiului care se revelează. Prin urmare, va proceda tot mai mult contemplativ atât în rugăciune, cât și în lectură, și anume

va căuta să perceapă totul așa cum a intenționat Domnul când a fost pe pământ, așa cum intenționează el astăzi în cer, și cum, în cele din urmă, Fiul, care este Cuvântul etern, a fost și este înaintea Tatălui. Va fi o actualizare a Cuvântului în același timp în forma sa întrupată și în conținutul său etern: prin cea mai mare concretizare posibilă a celei dintâi se va realiza cea mai mare „înviere” posibilă a celui de-al doilea. Eul, care deja trecuse în plan secund în rugăciunea anterioară, va fi acum și mai mult dezgolit și lăsat în urmă: singurul lucru important este Cuvântul lui Dumnezeu, adevărul său, realizarea sa. El crește în suflet, până când îl cuprinde în întregime, până când sensul lui Dumnezeu a devenit sensul vieții, până când sufletul este transformat în întregime în slujitoarea Domnului. Însă acest rod al contemplării nu crește fără ca cel care se roagă să-i aloce contemplării un timp anume din munca sa de zi cu zi. E drept că trebuie și e bine să existe tranziții între ocupația cotidiană și contemplație, o revărsare a vieții contemplative în acțiune. Dar pentru a realiza acest lucru, creștinul are nevoie de perioade în care se dedică exclusiv contemplării. Nu se poate mulțumi să privească din când în când puțin în conexiunile lui Dumnezeu, să mențină un contact fugitiv cu ele, poate după dispoziție și capriciu. Viața credinciosului în Dumnezeu nu este o chestiune superficială și vagă, ci necesită tot atât de mult efort, decizie și ordine din partea omului, pe cât se străduiește Dumnezeu pentru lume și întoarcerea ei acasă, la el, în orientarea sa ordonată, decisă, către om.

Contemplarea slujește acestei orientări a lui Dumnezeu, în definitiv, orice rugăciune o slujește, omul în general o slujește. El nu trebuie să fie adus în contemplație într-o stare estetică,

care să-l îndepărteze de urgența vieții creștine. El trebuie să fie mai bine antrenat în *slujirea* credinței. În rugăciune, creștinul primește certitudinea cu privire la tot ceea ce vrea și așteaptă Dumnezeu de la el. El înțelege că trebuie să stea neîntrerupt înaintea lui Dumnezeu, în disponibilitatea de a face voința sa și de a primi cuvântul său cât mai deplin posibil. Această certitudine este una cu siguranța că Dumnezeu se îngrijește de el, că nimic din viața sa de zi cu zi nu este întâmplător, că totul are sensul său în Dumnezeu și că el, ca un credincios, este chemat să caute acest sens și să ajute lucrurile din jurul său să-și atingă sensul. În ambele, el devine un slujitor și un instrument al lui Dumnezeu și nu trebuie să piardă niciodată din vedere slujirea sa. Rugăciunea și slujirea sunt o unitate inseparabilă, o unitate de veghere, de disponibilitate, de oferire de sine și de încercare de a purta și îndeplini cele primite.

Astfel, rugăciunea devine o expresie a *credinței*. Nimeni nu poate crede fără a fi într-o legătură permanentă cu Dumnezeu. Dumnezeu a stabilit această legătură la creație și i-a oferit-o primului om, care a tulburat-o și a slăbit-o prin căderea în păcat. Rugăciunea este restabilirea legăturii de credință întrerupte cu Dumnezeu. Și credința nu este doar un conținut obiectiv, conceptual, pe care îl accepți și îl incluzi în viața ta, ci conținutul credinței trăiește în credincios ca o adevărată viață divină și face posibil în el actul și starea de credință. Credința este ceea ce omul înțelege din Dumnezeu, căci în credință Dumnezeu se revelează și se lasă înțeles de om. Omul stă în mijlocul credinței, trăiește și se mișcă în ea, iar credința lucrează constant asupra omului și îi pune neîncetat noi cerințe, care privesc viața sa spirituală și conștientă. Prin urmare, el trebuie să fie într-o luptă constantă cu această credință, sau mai exact cu Dumnezeu, care i se comunică în credință. Această legătură cu Dumnezeu, care este semnul

credinței vii, se numește rugăciune. Este schimbul viu între Dumnezeu și om în credință, o dare și o luare. Este răspunsul afirmativ al omului către Dumnezeu ca răspuns la disponibilitatea constantă a lui Dumnezeu către om. Și rugătorul știe că această disponibilitate a lui Dumnezeu există, că împărăția rugăciunii îi este deschisă neîntrerupt, că, dacă legătura cu Dumnezeu se rupe, el însuși este vinovatul și nu Dumnezeu, care persistă în aceeași disponibilitate. Omul poate refuza rugăciunea, așa cum poate refuza hrana. Dar, așa cum trupul moare fără hrană, la fel și sufletul fără rugăciune, care îi aduce pâinea lui Dumnezeu. Această hrană este oferită întotdeauna. Dumnezeu nu închide niciodată ușa în fața celui care bate. Cine are o casă părintească, dar nu intră niciodată în ea, nu poate pretinde că este orfan. Și Dumnezeu este acolo oricând, pentru a-și primi copilul. Prin opera de răscumpărare a Fiului, rugăciunea a primit o nouă formă; sensul a rămas același ca în paradisi: relația cu Dumnezeu. Dar acum oamenii l-au văzut pe *Fiul rugându-se*, au trăit moartea sa pe cruce și au înțeles, din atitudinea sa de rugăciune, cât de mult s-a dăruit Dumnezeu Tatăl pentru oameni. Nu au văzut dumnezeirea Fiului în Tatăl, dar umanitatea sa în Tatăl au perceput-o mereu în rugăciunea sa, iar, privind la Fiul, știu acum cum pot ajunge la Tatăl în rugăciune și cum, în aceeași rugăciune, sunt încredințați de Tatăl Fiului. Așadar, sensul rugăciunii este că stăm înaintea Tatălui, a Fiului și a Duhului Sfânt și, în ei și prin ei, căutăm să devenim ceea ce Tatăl ne-a creat să fim: copiii săi.

*

Tot ce este bun, și anume tot ce este ne-egoist și iubitor, este transparent către Dumnezeu. Nu este doar ca o sticlă moartă prin care privești, trebuind să realizezi tu însuși actul

privitului, ci este activ transparent, forțând privitorul să privească prin el și să intre în contact cu Dumnezeu. Nu este posibil să-l întâlnești pe Fiul în credință fără a fi condus prin el la Tatăl, a intra în contact cu Tatăl, a fi absorbit în atitudinea de rugăciune. Nu poți avea o atitudine teoretică față de el în credință. Trebuie să-l întâlnești pe Dumnezeu cel real în el și prin el, iar acesta, de îndată ce devine vizibil, forțează la adorație, la mulțumire, la dăruire. Iar ceea ce îl plasează pe Fiul (și pe noi prin el) atât de direct înaintea Tatălui este iubirea sa. Iubirea sa față de Tatăl și iubirea sa față de noi. În iubirea sa față de noi se reflectă iubirea sa față de Tatăl. Nu doar cuvintele sale explicite de iubire sunt cele care declanșează în noi această mișcare către Dumnezeu, ci întreaga sa ființă și purtare. Ființa sa, care este Cuvântul Tatălui, rugăciune în Tatăl, ne introduce irezistibil în lumea rugăciunii. Ființa sa, de a fi Cuvânt și rugăciune, sunt contagioase: nu poți să-l privești cum se roagă Tatălui fără să fi antrenat în aceeași rugăciune.

Și ceea ce este valabil pentru Dumnezeu în forma sa supremă este valabil pentru toți cei care trăiesc în harul său și participă la iubirea sa. Iubirea umană, dacă este autentică și ne-egoistă, face capabil să te apropie de iubirea lui Dumnezeu. Nu doar în modul reflectat, că un om învață să înțeleagă ceva din modul în care Dumnezeu îl iubește din felul în care altul îl iubește, sau că, molipsit de admirația celui alt, începe să vadă același lucru prin felul în care celălalt admiră și îi arată ceva divin, ci într-un sens mult mai original. O persoană iubită poate atrage atenția prin transparența sa, brusc și mereu, ici și colo, și, fără să știe, poate deschide o cale către Dumnezeu. Fie că, prin felul în care se comportă, se reflectă inconștient ceva din relația ei cu Dumnezeu, fie că, pur și simplu, prin ființa sa, fără să știi de ce, te forțează la rugăciune, te aruncă în rugăciune. Poți să-ți exprimi o iubire simțită în cuvinte; dar

poți și să trăiești fără cuvinte în iubire, pentru că tot ce era de spus a fost spus, sau pentru că este atât de simplu încât nu mai trebuie spus nimic, iar faptul de a fi împreună devine ca de la sine rugăciune. A trăi împreună cu cel iubit devine un mod de a trăi împreună cu Dumnezeu, de a vorbi cu el ca și cu cel pe care îl iubești, în cuvinte sau chiar fără cuvinte, într-o rugăciune a ființei. Dar în această coexistență fără cuvinte, cel iubit este cel care creează atmosfera de transparență și de acces la Dumnezeu, iar fericirea și tăcerea sunt un răspuns la aceasta. O persoană care-l iubește pe Dumnezeu deschide constant uși ale rugăciunii pentru oricine o iubește și îi împărtășește viața, involuntar și fără să-și dea seama; așa cum un muzician bun deschide întregul tărâm al muzicii cu prima notă, la fel cel care-l iubește pe Dumnezeu deschide cerul. Poate că o persoană muzicală nu este foarte antrenată în tehnica interpretării, dar interpretarea ei va introduce mult mai direct și mai profund în muzică decât interpretarea lipsită de suflet a unui virtuos. Astfel iubirea stimulează rugăciunea, în timp ce simpla virtute fără iubire te lasă rece. Muzicianul autentic pur și simplu se cufundă în muzică precum înotătorul în apă, nu se prefacă și nu se scuză, ci pur și simplu își slujește muzica, fără a reflecta asupra priceperii sau nepriceperii sale. Nu trăiește în sine, ci în sunete, nu se gândește la efectul pe care-l exercită, ci la cel al muzicii. Iar ascultătorul nu este captivat de interpretarea lui, ci de măreția muzicii. Astfel trăiește cel care iubește în Dumnezeu; el îl arată pe Dumnezeu și îl aduce pe cel care se raportează la el într-o relație vie cu Dumnezeu.

Dumnezeu a dat naturii umane în dragostea dintre bărbat și femeie un instrument plin de putere parabolică pentru dragostea cerească. Acolo unde este folosită în sensul lui Dumnezeu, în puritate, în abnegația credinței, acolo ea devine o introducere în rugăciune. Femeia este cea dăruită,

care, dacă iubește cu adevărat, este întotdeauna gata să răspundă bărbatului, întotdeauna orientată dincolo de sine și ascultând, fie că disponibilitatea ei este sau nu primită de bărbat. Ea întruchiează dragostea care lasă să se întâmple. Bărbatul este dragostea care nu socotește, care se pleacă, se lasă folosită, dăruiește mereu, făcând inteligibilă, prin risipa ei, ceva din trupul Domnului în Euharistie. Și precum actul dragostei trupești se deschide imediat într-o stare copleșitoare de iubire, tot așa fiecare rugăciune individuală este neînțecat spartă în plinătatea contemplației; și precum disponibilitatea și aplecarea constantă a celor care se iubesc pentru act se împlinește cândva, mai târziu sau mult mai târziu, fără ca dragostea lor să se diminueze prin aceasta, tot așa, în rugăciune, disponibilitatea față de Dumnezeu se împlinește prin apropierea ale lui Dumnezeu, care nu trebuie nici dorite, nici accelerate prin vreun mijloc, ale căror timpuri rămân în întregime lăsate în seama lui Dumnezeu. Dar între dragostea trupească și rugăciune nu există doar o comparație, ci o asemenea legătură, încât femeia este condusă la Dumnezeu prin bărbat, iar bărbatul prin femeie, fiecare văzând în celălalt o parabolă și o reprezentare a iubirii lui Dumnezeu întrupate și, dacă dragostea lor este pură, zărind mai viu, în spatele și în această formă trupească, dragostea lui Dumnezeu și fiind conduși la adorarea, la recunoștința, dăruirea și supunerea față de aceasta.

*

Între individ și Dumnezeu există relația personală care este stabilită prin rugăciune. Dar, fără a aduce atingere acestei relații imediate, există în rugăciune și prin rugăciune ceva asemănător unui strat intermediar între om și Dumnezeu, în